

Píseň: EZ219 + **modlitba;** **Čtení:** Mk 3, 13-30

Milí přátelé,

na minulém setkání jsme probírali Markovy oddíly o Ježíšově sporu o sobotu a jeho činnosti na břehu Genezaretského jezera. V popředí stálo opět učení – před davem tlačícím se na Ježíše, on sám prchá na loď, neboť tento dav toužil hlavně po uzdravení, i kdyby bylo od Ježíše získáno nedobrovolně.

Jako Syna Božího ho opět rozpoznávali jen nečistí duchové. Není náhoda, že dnešní oddíl končí nařčením Ježíše z toho, že právě on má nečistého ducha.

Učinění dvanácti

Ježíš si učiní dvanáct nejbližších učedníků. V Markově podání si je Ježíš nevyvoluje, nýbrž skutečně „utváří, činí“ (ποιω = poió; tak i poznámka pod čarou) – tak v. 14. Ve verši 13. pak nalezneme, že Ježíš si „... zavolal ty, kteří se mu líbili“. Samozřejmě ne ve smyslu estetickém, neboť ř. θηλω (= theló) znamená také „chtít, přát si“. Ježíš si tedy kruh nejbližších vyvoluje vědomě, dobrovolně a zároveň s přihlédnutím k celku jejich bytostí. To se týká i Jidáše Iškariotského!

Symbolika počtu je snad zřejmá – dvanáct apoštolů jako dvanáct synů Jákoba – Israele, tedy jako dvanáct kmenů israelských. Dvanáctka je také číslo plnosti – Ježíš si tedy vyvolil „právě tolik, kolik bude dostatečně potřeba“ učedníků. Zároveň symbolizují „nový Israel“, tedy tu část Božího vyvoleného lidu, která uvěří, že Ježíš je Boží syn, Mesiáš.

Proč však Ježíš nejprve od učedníků odchází – a ještě ke všemu na horu? Faktorů a tak významů je hned několik: 1) Oddělení či utvoření nejintimnějšího kruhu učedníků tak získává také kinetický moment, ne pouze slovní. Učedníci se rozhodují nejen intelektem či slovy, ale také fyzickou aktivitou – musejí za Ježíšem vystoupat na horu. Kdyby tito nechtěli za Ježíšem ani vystoupat na horu, jejich důvěra v něj by nestála za nic. Zároveň si

své „učinění učedníky“ hlouběji prožili a lépe zapamatovali, když nešlo jen o verbálně-intelektuální počín či obřad. Ne náhodou při bohoslužbách vstáváme, ne náhodou si katolíci také klekají a pravoslavní s židy také uklánějí. I psychologové dokázali, že mírné předklánění a zaklánění pomáhá v zapamatování si (tak např. často právě židé u Západní zdi či děti s problémy s učením).

2) Důležité události se v celé Bibli dějí právě na různých horách. Vrchol a základ důvěry v Hospodina se pro prvního uvěřivšího – Abrahama – uskuteční na hoře Mória (příběh Svázání Izáka – Gn 22). Mojžíš tesá Desatero také na hoře (doklady kolísají mezi jmény Oréb a Sínaj), tam dostává i většinu ostatních předpisů pro Boží lid.

Prorok Elijáš se utíká před Jezábel také na horu (ne náhodou na Oréb; 1Kr 19, 8), kde se setkává s Hospodinem v podobě tichého a temného hlasu. Jeruzalém také stojí vlastně na hoře (někdy město „kódováno“ jako Sión). Na hoře bude Ježíš proměněn (Mk 9, 2) i ukřižován (ačkoli Golgota je spíše jen kopec). Příkladů je samozřejmě mnohem víc, vybral jsem jich jen několik.

Opět i psychologové doložili, že lidé žijící v horách bývají zbožnější – jakoby i kratší fyzikální vzdálenost mezi nebem a zemí zvala k větší samozřejmosti vztahu k božské sféře. Na tom něco bude. Stejně jako na skutečnosti, že v horách je život vždy složitější a náročnější než v nížinách. Obyvatelé horských oblastí tak mají mnohem menší šanci a možnost nalhávat si, že na všechno „my lidé stačíme sami“.

3) Jednotlivé biblické spisy si také různě „hrají“ uvnitř sebe samých. Není náhoda, že předcházející oddíl se udál u jezera a učinění apoštolů se odehrálo na hoře. Zeměpisný až protiklad (jezero jde do hloubky podsvětí, hora míří do nebe) ukazuje také na rozdílnost „množství lidí“ z Mk 3, 7 od „těch, které se Ježíšovi líbili“ v Mk 3, 14. Podobně si „hrají“ oba dnešní oddíly – z hory, kde je klid, přichází Ježíš do domu, kde nebudou pro nával lidí moci ani pojmout chléb.

Všimněme si pozorně, k čemu si Ježíš učedníky učinil: Nejprve toho, že ani slovo učedník či apoštol zde nenalezneme (to

až v činnosti vyslání – v. 14). Pak toho, že je vyvolil aby I) byli s ním a II) aby je posílal kázat. Vždyť přece není možné, aby ti učedníci zároveň byli s Ježíšem, a zároveň plnili vyslání kázat!

Toto napětí až rozpor poněkud pomine, když si opět uvědomíme, že Marek píše a koncipuje své evangelium pro křesťany nějakých třicet, čtyřicet let po Ježíšově smrti a Vzkříšení. Nepíše jeho biografii. Ježíšovi učedníci budou vždy žít a jednat v právě tomto napětí „být s Ježíšem“ X „být vyslán kázat“. To chce Marek sdělit čtenářům svého evangelia, kteří již žijí ve světě bez pozemského Krista.

I my jsme učiněni Kristovými apoštoly a toto je dvojakost našeho učednictví. Jedna stránka by neměla zásadně převažovat nad druhou, i kdyby ono „kázání“ probíhalo třeba doma, ve formě katecheze vlastních dětí či vnoučat.

Dvanáct nejbližších je tímto také (velmi nenápadně, přiznejme to) upozorněno, že jejich učednictví nebude hlavně o „bytí s Ježíšem“. Tedy že přijde čas, kdy budou kázat bez pozemského Ježíše – opět velmi silné sdělení pro Markovy současníky!

Vymytání zlých duchů pak rozumějme stejně jako u Ježíše. „Zlý duch“ je to, co člověku vládne, když mu nevládne „dobrý duch“. Tak jde o široké spektrum skutečností, kterými lidé trpí, od skutečné posedlosti (projevující se „nadpřirozenými“ projevy, např. nadliskou silou – Mk 5, 1-4) až po ducha splínu, deprese, strachu či beznaděje.

Jména učedníků

Jména v Bibli mají vždy svůj význam. Nejsou v první řadě rozlišovacím znamením (tak dnes), nýbrž jakýmsi shrnutím podstaty dané osoby. Šimon, první povoláný ze všech, se stává Petrem = Skálou (na níž Kristus zbuduje svou Církev – Mt 16, 18; ř. πετρα = petra (ženský rod!)). Druzí povolání (nepočítáme-li Šimonova bratra Ondřeje) jsou bratři Zebedeovi, také přejmenovaní. „Synové hromu“ (Boanerges = h. bne rageš) pravd. symbolizuje jejich schopnost úderně, ale přitom výstižně a přesně

hovořit (jako když udeří hrom). Zároveň však také určitou výbušnost, zapálenost, ukvapenost až bojovnost, neboť právě tito dva požádají Ježíše o rezervaci míst po jeho pravici a levici v nebi (Mk 10, 35nn). Někdy je prostě lepší mlčet...

Z dalších je pak podstatný zejm. Šimon Kananejský a Iškariotský Jidáš. Kananejci (v SZ jako Kenaanci) byli původní obyvatelé palestinské oblasti. Krom jiného tak symbolizovali pohanskost Boží země. Tento Šimon patřil také k zélótům, o nichž jsem hovořil minule (Lk 6, 15).

Zvláštnost Jidáše Iškariotského nejen, že asi známe, ale Marek ji také rovnou uvádí. Bude to tento Jidáš, kdo Ježíše vydá veleradě. Nenechme se zmást tím, že překlad u něj prohodil přízvisko a jméno, v řeckém textu je Jidáš uveden stejně jako všichni ostatní.

Přízvisko „Iškariotský“ pak není 100% jasné, vědci vážají mezi dvěma možnostmi: 1) Hebrejské íš-kariot = muž Kariotu. Kariot bylo město v oblasti kmene Juda.

2) Iškariotský může být také zkomolenina a pořečtění termínu „sikarius“. Sikariovi byly druhou radikální skupinou toho času v palestinské oblasti. Známa byla tím, že její členové měli vždy u sebe dýku (latinsky sica), což bylo v Palestině Ježíšovy doby zakázáno. Tuto dýku či jinou zbraň měli proto, aby mohl kdykoli zavraždit vyhlédnutou osobu. Ani jeden z významů nejde plně potvrdit ani vyvrátit. Vezměme tedy vážně, že Jidáš se jako člen sekty sikáriů nikde v evangelijních podáních neprojevuje.

Taddeáš (ř. Thaddeus) znamená „velkého srdce, odvážný“. Jakub je nejprve pořečtěl a pak počestl hebr. jméno Jákob = úskočný, lstivý (pův. však „držící se za patu“ – srv. jeho narození s bratrem-dvojčetem Ezauem). Tomáš znamená aramejsky „dvojče“, proto někdy jako Tomáš Dydimos (= ř. dvojče). Matouš znamená „dar Hospodinův“ (hebr. matyt Jahú). Bartoloměj znamená „syn Talmaje (oráče)“. Filip znamená „milovník koní“, přeneseně snad znamená „ušlechtilý, vznešený“, neboť koně ve starověku vlastnili pouze aristokraté (možná mezi ně patřil Filip?). Ondřej znamená „mužný, statečný, statný“.

Sečteno a podtrženo dává tímto soupisem Marek nápadně najevo (alespoň pro dnešní etymology, řečtináře a hebrejštináře), že mezi Ježíšových Dvanáct patřili lidé všech typů: Pravd. aristokrat Filip i syn oráče (Bartoloměj). Odvážný i úskočný – Tadeáš i Jakub. Syn jenž byl darem od Boha (Matouš) i ten, který Ježíše vydá (Jidáš). Byli mezi nimi nábožensky umírnění i radikálové (Jidáš) a extremisté (Šimon). Ambiciózní (Zebedeovci) i nenápadní (Bartoloměj).

Až tedy budete opět číst Bibli, neváhejte a podívejte se např. na internet, co dané jméno znamená! Pro jména ve Starém zákoně to platí dvojnásob (sátán nebo Jošua – Jozue i Ježíš = Hospodin zachraňuje).

Zároveň se nechme Biblí učit také všímavosti k detailům! Nejen, že to je cesta k moudrosti, ale také k pravdě a porozumění. A v Bibli jsou detaily ještě důležitější, než jinde!

Ježíš jako Belzebul?

Po událostech ve městě odešel Ježíš v předchozích oddílech k moři, pak na horu, avšak vrací se zpět do města. A hned se k němu srotily zástupy, že nebylo možné se ani v klidu najít. Zmínka o Ježíšově rodině (v. 21) budiž nám prozatím upomínkou na příští týden, neboť tam se opět objeví.

Ježíš už je očividně nemálo známá osobnost – nejen, že se srocují davy, ale také je k němu nutno zaujímat postoj. Někteří o něm šíří drby, že je pomatený (v. 21; dosl. „mimo svou mysl“ = pomínul se). Učenci (zákoníci – uznané a uznávané autority na Písmo a Zákon) té doby už ho také musejí vzít vážně, přicházejí dokonce z Jeruzaléma. A mají ho za přísluhovače Belzebula. A samozřejmě zástupy těch, kteří chtějí hlavně uzdravit. Snad pak také aspoň některých, které zajímá jeho učení.

Belzebul je pouze další z pojmů popisujícím „toho Zlého“, zlo, nedobrý zdroj „nadopřirozených“ schopností. Stejně také d'ábel, satan, drak, had atd. Dosl. jeho jméno znamená „pán přebývání“, ve smyslu „pán nečistých duchů“. Tak starověké myšlení palestinské oblasti, jež má daleko k abstraktnímu smýšlení, popisuje svým

substanciačním (= všechno je nějaká věc, nějaké hmatatelné „něco“) způsobem „to nedobré v člověku“.

Jejich dedukce není úplně nepodložená – za Ježíšem neustále přicházejí zástupy, aby z nich vyháněl nečisté duchy. A Ježíš je vyhání! A kdo jiný má moc nad nečistými duchy, než ten, kdo jim vládne a vysílá je – Belzebul?

Ježíš však právě tyto zákoníky volá k sobě, aby spolu mohli hovořit – a tak je opět v popředí záležitost učení a hledání pravdy. Vždyť Ježíš jim nic nenadiktuje, nýbrž jim položí otázku! To nejen, že byl obvyklý způsob disputace mezi rabíny a zákoníky (tak dodnes!), ale je to nejlepší způsob, jak najít vzájemné porozumění (jak by lidem dnes prospělo více se ptát a méně druhé poučovat!). Zároveň je to právě umění položit správnou otázku, co charakterizuje moudrost, ne schopnost dát správnou odpověď (srv. dvanáctiletého Ježíše v Chrámu – Lk 2, 46).

Snad došlo na porozumění, neboť Ježíšovo podobenství je vlastně prosté: Proč by Belzebul vyháněl své vlastní nečisté duchy, které vyslal dělat právě to, kvůli čemu je nyní vyháněn? To by nakonec skončilo jeho vlastním pádem.

Zároveň přidává podobenství o silákovi, který střeží dům. Tím opět dává „mezi řádky“ poznat, kým je. Ježíš by nemohl vyhánět nečisté duchy, kdyby nebyl mocnější než to, co symbolizuje Belzebul. Aby mu mohl ukrást nečistými duchy získané lidi, musí nejprve mít moc Belzebula spoutat.

Tak i my nejprve promýšlejme, jaké otázky vlastně klademe. A zda otázky, které se chystáme položit, se ptají právě na to, co chceme vědět. To je umění, nikoli na ně odpovídat! Ne náhodou se nám tady na biblické hodině obvykle snadno a dobře diskutuje...

Závěr

Jsou poslední tři verše odsouzením zákoníků? Nemyslím. Spíše sdělením pro Markovy současníky, že Hospodin je veliký ve svém milosrdenství a odpuštění. Ale je zároveň tak mocný, že dokáže také neodpustit. Rozhodně nemáme v. 28-30 využívat jako „kladivo na rouhače“. Vlastně ani nemůžeme, neboť rouhat se

proti Duchu svatému může jen ten, kdo ho nejprve přijal a pak odmítl. A to nemůžeme o nikom nikdy dokázat (zejm. tu první část). Takový soud patří jen Bohu.

Oddílem o Belzebulovi také pomalu vstupujeme i my do konkrétní podoby Ježíšova učení „naplněného času, blízkosti Božího království, pokání a důvěry evangeliu“ (Mk 1, 15).

A já opět připomínám Markovu otázku: Kdo to jen je? Tentokrát v podobě: Kdo to jen je, že i na urážky, drby, hanobení a bludy reaguje snahou porozumět si a nalézt pravdu?

Rozhovor; Píseň: EZ234 + MP